

BÜEFAD

BARTIN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Ⓜ Cilt /Volume: 2

Ⓜ Sayı/Issue: 2

Ⓜ Kış/Winter 2013

Uluslararası Hakemli Dergi

- AYRI BASIM / SPECIAL EDITION -

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Elektronik Kitapların Eğitimde Kullanılabilirliği

Usability of E-Books in Education

2013/2

BARTIN UNIVERSITY JOURNAL OF FACULTY OF EDUCATION

International Refereed Journal

BARTIN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

BARTIN UNIVERSITY JOURNAL OF FACULTY OF EDUCATION

Cilt/Volume: 2, Sayı/Issue: 2, Kış/Winter 2013

ISSN:1308-7177

Sahibi

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Adına
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ (Dekan)

Editör

Yrd. Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ

Alan Editörleri

Doç. Dr. Çetin SEMERCİ
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ
Yrd. Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK
Yrd. Doç. Dr. Cemal TOSUN
Yrd. Doç. Dr. Fatma ÜNAL
Yrd. Doç. Dr. Sinem TARHAN

Yabancı Dil Sorumlusu

Yrd. Doç. Dr. Özge GÜN

Yayıma Hazırlık

Arş. Gör. Arzu ÇEVİK
Arş. Gör. Ömer KEMİKSİZ

Sekretarya

Arş. Gör. Hasan Basri KANSIZOĞLU

Teknik Sorumlular

Arş. Gör. Barış ÇUKURBAŞI
Arş. Gör. Fatma Gizem KARAOĞLAN YILMAZ

İletişim

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi
74100 BARTIN – TÜRKİYE
e-posta: buefad@bartin.edu.tr
Tel: +90 378 223 52 19

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BÜEFAD), yılda iki kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Owner

On Behalf of Bartın University Faculty of Education
Prof. Dr. Firdevs GUNES (Dean)

Editor

Assist. Prof. Dr. Sedat BALYEMEZ

Field Editors

Assoc. Prof. Dr. Cetin SEMERCİ
Assoc. Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ
Assist. Prof. Dr. Aysun Nüket ELÇİ
Assist. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK
Assist. Prof. Cemal TOSUN
Assist. Prof. Dr. Fatma UNAL
Assist. Prof. Dr. Sinem TARHAN

Foreign Language Specialist

Assist. Prof. Dr. Ozge GUN

Preparing for Publication

RA. Arzu CEVİK
RA. Omer KEMIKSIZ

Secretary

RA. Hasan Basri KANSIZOGLU

Technical Assistants

RA. Baris CUKURBASİ
RA. Fatma Gizem KARAOGLAN YILMAZ

Contact

Bartın University Faculty of Education
74100 BARTIN – TURKEY
e-mail: buefad@bartin.edu.tr
Tel: +90 378 223 52 19

Bartın University Journal of Faculty of Education (BUJFED) is a international refereed journal that is published two times a year. The responsibility lies with the authors of papers.

DİZİNLENME VE LİSTELENME / INDEXING AND LISTING

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, aşağıdaki indeksler tarafından dizinlenmekte ve listelenmektedir. / *Bartın University Journal of Faculty of Education is indexed and listed by the following indexes.*

EBSCOHOST Database

Modern Language Association

Proquest Education Journals Database

Index Copernicus

New Jour Electronic Journals & Newsletters

Ulrich's Periodicals Directory

Akademia Sosyal Bilimler İndeksi

Türk Eğitim İndeksi

Araştırmak Bilimsel Yayın İndeksi

Akademik Türk Dergileri İndeksi

YAYIN DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet ARIKAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN	Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet N. SERİNSU	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal TOSUN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati AKYOL	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ALKAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet EMRE	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. M. Fatih TAŞAR	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mimar TÜRKKAHRAMAN	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ÖZBAY	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. N. Hikmet POLAT	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan KAPLAN	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Recai DOĞAN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Recep KAYMAKCAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Safure BULUT	ODTÜ
Prof. Dr. Şefik YAŞAR	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz TAŞKESENİGİL	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Aziz KILIÇ	ÇOMÜ
Doç. Dr. Bahri ATA	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Bilgin Ünal İBRET	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN	ÇOMÜ
Doç. Dr. Çetin SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Emine KOLAÇ	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Eyyüp COŞKUN	Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Gıyasettin AYTAŞ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Kamil İŞERİ	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Kubilay YAZICI	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe TERTEMİZ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer KÜÇÜK	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga GÜYER	Gazi Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

Prof. Dr. Ali YAKICI	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Ali DELİCE	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Alper Cihan KONYALIOĞLU	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Çetin SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Emin AYDIN	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Enfel DOĞAN	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Halil İbrahim BÜLBÜL	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Işıkhan UĞUREL	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşad YILMAZ	Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Nilgün YENİCE	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Savaş BAŞTÜRK	Sinop Üniversitesi
Doç. Dr. Şenay SEZGİN NARTGÜN	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga GÜYER	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin SOYLU	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ahmet SAKİN	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ŞEKERCİ	Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayten ERDURAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aysun DOĞUTAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Burcu DUMAN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bülent AYDOĞDU	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cemal TOSUN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cengiz ÖZMEN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Çıgıl AYKUT	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Deniz DAĞSEVEN EMECEN	Maltepe Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Derya ÇELİK	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Emre SATICI	Bülent Ecevit Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT	Mevlana Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Güliz AYDIN	Ordu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Handan DEMİRCİOĞLU	Cumhuriyet Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Harun ER	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hasan Said TORTOP	Bülent Ecevit Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hicran ÇETİN GÜNDÜZ	Nevşehir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hülya KUTU	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İrfan TOSUNCUOĞLU	Karabük Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Altan KURNAZ	Kastamonu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Metin DENİZ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Murat GENÇ	Düzce Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Necati HIRÇA	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KILDAN	Kastamonu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Özge GÜN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Salim RAZI	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sedat KARAÇAM	Düzce Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sinem TARHAN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sultan Bilge KARA	Okan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÖKSOY	Düzce Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şafak BAYIR	Karabük Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şükran KILIÇ	Aksaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Tamer KUTLUCA	Dicle Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Tuncay Yavuz ÖZDEMİR	Fırat Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Vafa SAVAŞKAN	Artvin Çoruh Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yasin DOĞAN	Adıyaman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zekiye TUNÇ	Ardahan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zeynel KABLAN	Kocaeli Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Kerim KARABACAK	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Saide ÖZBEY	Gazi Üniversitesi
Dr. Devrim AKGÜNDÜZ	MEB

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ**
Zihin Yönetimi 1-17
Mental Management
doi number: 10.14686/201321978
- Dr. E. Banu KAYHAN KIRMAÇ - Prof. Dr. Safure BULUT**
A Case Study on the Ways How Engagement with Spatial Visualization Problem Solving Activities Helps Pre-Service Mathematics Teachers in Solving Mental Rotation Problems 18-46
Uzamsal Görselleştirme Problemleri Çözme Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Zihinsel Döndürme Problemleri Çözmelerine Nasıl Yardımcı Olduğu Üzerine Bir Durum Çalışması
doi number: 10.14686/201321979
- Doç. Dr. Şenay SEZGİN NARTGÜN - Vural KARTAL**
Öğretmenlerin Örgütsel Sinizm ve Örgütsel Sessizlik Hakkındaki Görüşleri 47-67
Teachers' Perceptions on Organizational Cynicism and Organizational Silence
doi number: 10.14686/201321980
- Doç. Dr. Ahmet AKIN - Uzm. Mahir GÜLŞEN - Uzm. Serap KARA - Banu YILDIZ**
Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği 68-79
The Validity and reliability of the Turkish Version of the Material Values Scale for Children (MVS-C)
doi number: 10.14686/201321981
- Yrd. Doç. Dr. Songül KEÇECİ KURT – Arş. Gör. Suat POLAT**
Osmanlı Devleti'nde Kızların Eğitiminde Okulun Önemi (1839 -1920) 80-100
The Importance of School on Girls' Education in Ottoman Empire (1839-1920)
doi number: 10.14686/201321982
- Arş. Gör. Dr. Pınar BULUT - Arş. Gör. Yasemin KUŞDEMİR**
Çocuk Gözüyle Nasreddin Hoca 101-112
Nasreddin Hoca from a Child's Perspective
doi number: 10.14686/201321983
- Arş. Gör. Mustafa İLHAN - Doç. Dr. Bayram ÇETİN - Mehmet Ali KILIÇ**
Matematik Öğrenme Yaklaşımları Ölçeği'nin (MÖYÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması 113-145
Development of Mathematics Learning Approaches Scale (MLAS): Validity and Reliability Study
doi number: 10.14686/201321984
- Arş. Gör. Sinem TORAMAN - Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN**
Öğretmen Adaylarının Fen – Teknoloji – Toplum - Çevre İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşleri 146-170
Pre-service Teachers' Opinions on Associations of Science – Technology – Society - Environment
doi number: 10.14686/201321985

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- Okt. Ömer ÖZER - Yrd. Doç. Dr. Ramazan Şükrü PARMAKSIZ**
Comparative Analysis of Lower Secondary Education 3rd Grade Curriculum for English Language and the Common European Framework of Reference for Languages
Ortaokul 3. Sınıf İngilizce Öğretim Programı ve Avrupa Diller için Ortak Basvuru Metni'nin Karşılaştırmalı Analizi
doi number: [10.14686/201321986](https://doi.org/10.14686/201321986) 171-189
- Arş. Gör. Merve ŞAHİN - Arş. Gör. İbrahim UYSAL**
Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi
Analysis of Pre-Service Teachers' Self-Efficacy Perceptions on Measurement and Evaluation
doi number: [10.14686/201321987](https://doi.org/10.14686/201321987) 190-207
- Öğr. Gör. Tunay KARAKÖK**
Yükseköğretim Kurumu Olarak Osmanlı'da Medreseler: Bir Değerlendirme
An Evaluation: Madrasas in The Otoman Empire as a Higher Educational Institution
doi number: [10.14686/201321988](https://doi.org/10.14686/201321988) 208-234
- Yrd. Doç. Dr. Sedat KARAÇAM**
İlköğretim Öğrencilerinin Farklı Formattaki Performans Görevlerine İlişkin Görüşleri
Views of Elementary School Students Related Performance Tasks in Different Formats
doi number: [10.14686/201321977](https://doi.org/10.14686/201321977) 235-266
- Yrd. Doç. Dr. Mehmet Altan KURNAZ - Mustafa Kemal YÜZBAŞIOĞLU**
Ortaöğretim Kurumlarına Giriş Sınav Sorularının Bazı Gösterim Türleri Arasındaki Geçişler Açısından İncelenmesi
Investigating the Questions Placed in High School Entrance Exams in Terms of Transitions between Some Representation Types
doi number: [10.14686/201321989](https://doi.org/10.14686/201321989) 267-279
- Ahmet TETİK – Yrd. Doç. Dr. Ali ARSLAN**
İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Kazanımlarının Ulaşılma Düzeyinin Belirlenmesi
Investigating the Degree of Attaining to Objectives of the Primary School Fifth Grade Social Studies Curriculum
doi number: [10.14686/201321990](https://doi.org/10.14686/201321990) 280-294
- Dr. Ürün ŞEN SÖNMEZ**
Fatma Âliye'nin Muhâdârât Adlı Romanında Kadının Eğitime Dair
About Women's Education at Fatma Aliye's Novel Named Muhâdârât
doi number: [10.14686/201321991](https://doi.org/10.14686/201321991) 295-311
- Yakup BALANTEKİN**
İlköğretim Öğrencilerinin Bilimsel Bilgiye Yönelik Epistemolojik İnançları
Epistemological Beliefs of Primary School Students' Intended for Scientific Knowledge
doi number: [10.14686/201321992](https://doi.org/10.14686/201321992) 312-328

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- Yrd. Doç. Dr. Nihal ÇALIŞKAN**
Lise Düzeyindeki Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanışına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Bir Değerlendirme 329-343
Evaluating the Implementation of High School Ottoman Turkish Courses on the Basis of Students' Opinions
doi number: 10.14686/201321993
- Arş. Gör. Mustafa KOCAARSLAN – Arş. Gör. Zuhâl ÇELİKTÜRK**
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterliklerinin Belirlenmesi 344-362
Determination of Visual Literacy Competencies of the Students of Education Faculty
doi number: 10.14686/201321994
- Yrd. Doç. Dr. Vafa SAVAŞKAN**
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okumaya İlişkin Algılarının İncelenmesi 363-375
Investigate the Perceptions of Reading of Intern Elementary School Teachers
doi number: 10.14686/201321995
- Arş. Gör. Tuba KAPLAN – Arş. Gör. S. Damla GEDİK**
Doç. Dr. A. Cihan KONYALIOĞLU – Prof. Dr. Ahmet IŞIK
Lineer Cebir Ders Kitaplarının Öğretici Unsurlar Açısından İncelenmesi 376-394
An Evaluation of Linear Algebra Textbooks from an Instructive Factors Perspective
doi number: 10.14686/201321996
- Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK**
Elektronik Kitapların Eğitimde Kullanılabilirliği 395-411
Usability of E-Books in Education
doi number: 10.14686/201322034
- Doç. Dr. Ali Günay BALIM – Yrd. Doç. Dr. Güliz AYDIN – Yrd. Doç. Dr. Suat TÜRKOĞUZ**
Sabriye Nihan YILMAZ – Arş. Gör. Ertuğ EVREKLİ
Fen ve Teknoloji Öğretmenlerine Yönelik Teknoloji Destekli Kavram Haritaları Uygulamaları 412-424
Technologically Supported Concept Map Applications for Science and Technology Teachers
doi number: 10.14686/201322200

doi number: 10.14686/201322034

Elektronik Kitapların Eğitimde Kullanılabilirliği

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Bartın Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

aysederya@bartin.edu.tr

Özet: Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler her gün yeni bir ürünle tanışmamızı sağlamaktadır. Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanan bu ürünler, bir taraftan insanların yaşamlarını kolaylaştırmakta bir taraftan da günlük kullanımdaki araçların eskimesine neden olmaktadır. Bu süreçte bilgisayarların önemi giderek artmakta, günün her dakikasında ulaşılabilen araçlar haline gelmektedir. Böylece insanlar günlük yaşamdaki çeşitli işleri bilgisayarla gerçekleştirmektedir. Müzik dinleme, film seyretme, fotoğraf çekme gibi birçok işlem farklı araç gerece ihtiyaç duyulmadan bilgisayarla yürütülmektedir. Kitap okuma da bu işlemlerden biri olmaktadır. Kitap okuma alışkanlığı kağıt kitaptan elektronik kitaba doğru ilerlemektedir. Bu amaçla geliştirilen elektronik kitaplar her yerde kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde Fatih projesiyle birlikte öğrenciler e-kitaplarla tanışmışlardır.

Elektronik kitaplar öğrenciye çeşitli yararlar sunmaktadır. Bunlar güncelleme, taşınabilme, basım, dağıtım, erişim ve arşivleme kolaylığı ile e-kitap okumak için kullanılan yazılımların sağladığı metinsel işlemleri yapabileme ile çoklu ortam desteği olmaktadır. Bunun yanında bazı alışkanlıklar, okuma zorluğu, farklı konularda ve yeterli sayıda e-kitap olmaması, e-kitap okumada yardımcı ekipmana ihtiyaç duyulması, bireylerin teknolojik araçları ve yazılımları kullanmadaki beceri yetersizlikleri ve uygun hazırlanmayan e-kitaplar da kullanımı sınırlandırmaktadır. Bu çalışmada e-kitapların eğitim ortamında kullanılmasına ilişkin bazı araştırmalardan elde edilen sonuçların bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: e-kitap, eğitimde e-kitap kullanılması, e-kitapların üstün yönleri, e-kitapların sınırlılıkları.

Usability of E-Books in Education

Abstract: The rapid developments in information and communication technologies to meet every day provide us with a new product. These products, designed to meet the needs of users, on the one hand facilitate people's lives, on the one hand causes aging of vehicles in daily use. In this process the increasing importance of computers, those are becoming accessible tools every minute of the day. So people perform various tasks in daily life with a computer. The many different processes such as listening to music, watching films, photographing has become done with computers without the need for tools. One of these processes is reading a book. Habit of reading a book is moving towards electronic books than paper books. Electronic books, developed for this purpose, have been used in everywhere. In our country, with the Fatih Project students are acquainted with e-books.

Electronic books offer several benefits to students. Ease of update, can be moved, printing, distribution, access and archiving, and provided by the software used to read e-books to make the textual operations and multi-media support are the advantages of e-books. Moreover, some habits, reading difficulties, lack of different issues and a sufficient number of e-books, the auxiliary equipment is needed for e-book reading, the lack of skills of individuals to use of technological tools and software and the not proper preparation of e-books are limits the use of e-books. In this study, some research results obtained from relates to the use of e-books in an educational environment, was evaluated.

Key Words: e-books, using e-books in education, outstanding aspects of e-books, limitations of e-books.

1. GİRİŞ

Eğitim sisteminde bilgiler başta ders kitapları olmak üzere bilgisayar, televizyon gibi çeşitli araçlarla sunulmaktadır. Bu araçların kullanıldığı eğitim ortamlarında öğrencilerin bilgilenmesi dinleme, izleme ve okuma yoluyla olmaktadır. Bunlardan en etkili okuma yoluyla bilgialmadır (Güneş, 2002). Okuyarak bilgi edinmenin temel aracı ders kitaplarıdır. Ders kitapları kullanımı oldukça kolaydır. Bu nedenle tüm dünyada geniş bir kullanıma sahiptir.

Ders kitapları, sınıf içerisinde yapılan eğitim-öğretim sürecinde yıllar boyunca öğretmenlerin önem verdiği yardımcılarından biri olmuştur. Gerek kitap içerisinde ilgili konuya ait verilen bilgiler, gerekse sorular öğretmenlerin ders anlatımını yönlendirici olmuştur. Eğitim anlayışındaki değişimler öğretmenlerin tek bir kitaba bağlı kalma, öğrenciye bilgiyi hazır sunma gibi davranışlarında da değişikliklerin meydana gelmesine neden olmuştur. Öğretmenler öğrencilerini farklı bilgi kaynaklarına yönlendirecek, elde ettikleri bilgileri sentezleyerek bilgiyi keşfetmelerine yardımcı olacak etkinlikler kullanmaya başlamışlardır. Süreç içerisinde bilgiyi aktarmak yerine, öğrencinin bilgiye ulaşması ya da kendisinin oluşturmasını desteklemeye başlamışlardır.

Teknolojinin değişmesi ile günlük hayatımızda önemli değişiklikler olmuş, böylece yeni kavramlar ve beraberinde yeni teknolojik aletler kullanılmaya başlanmıştır. Yaşanan değişime ayak uydurabilen bireyler için, geliştirilen bu teknolojik ürünler hayatın vazgeçilmez parçaları olmuştur. İnsanların yaşamlarını kolaylaştıran bu gelişmeler, günlük kullanımdaki birçok aracın değişime uğramasına, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere farklı özellikler eklenmesine sebep olmuştur. Özellikle 1990'lı yıllardan buyana kullanımı hızla yaygınlaşan ve hayatın her alanına giren kişisel bilgisayarların boyut ve ağırlıkları küçülmüş, taşınabilir hale gelmiştir. Bu durum bilgisayarları günün her dakikasında ulaşılabilir araçlar haline getirmiştir. Böylece insanlar günlük yaşamlarındaki birçok alışkanlığı bilgisayar üzerinden giderir hale gelmiştir. Müzik dinleme, film seyretme, fotoğraf çekme gibi birçok işlem farklı araç gerece ihtiyaç duymadan bilgisayarlar ile yapılabilmektedir. Aynı şekilde kitap okuma alışkanlığı olanlarda bu ihtiyaçlarını bilgisayarları kullanarak giderebilir hale gelmişlerdir. Bu ihtiyaca yönelik olarak geliştirilen elektronik kitaplar, günümüz teknolojisinin bize kazandırdığı kavramlar arasındadır. Özellikle Fatih Projesinin uygulanmasıyla birlikte, öğrencilerde e-kitaplarla tanışmışlardır.

Bu çalışma e-kitapların eğitim ortamında kullanılmasının farklı yönlerinin, yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlarla değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Ders Kitabı

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişiklikler ders kitaplarının türü ile içeriklerini de etkilemiştir. Kâğıt kitaptan e-kitaba geçilmeye başlanmıştır. Bilgi veren kitaplar yerine bilgiye yönlendiren, öğrenileni tekrarlatan kitaplar yerine öğrencinin ulaştığı bilgilerden yeni bilgiler oluşturmasını destekleyici kitaplar hazırlanmaya başlanmıştır. Diğertaraftan ders kitabının etkili ve verimli olabilmesi için bazı ilkelere göre hazırlanması ve bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Güneş'in (2002) aktardığına göre ders kitaplarında bulunması gereken ilkeler genel ve özelmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Ders kitaplarında bulunması gereken genel ilkeler şöyledir (Güneş, 2002):

- **Sürükleyici Olma:** Ders kitabında yer alan bilgiler aşamalı ve düzenli bir biçimde sıralanmalıdır. Ders kitabı çeşitli alıştırmaya ve tekrarlarla öğrenmeyi ve anımsamayı kolaylaştırmalı, sürükleyici olmalıdır.

- **Anlaşılır Olma:** Ders kitabının içeriğinde yer alan bilgiler öğrencinin anlama düzeyine uygun olmalıdır. Seçilenmetinler, öğrencinin ilgisini çekmeli, anlayacağı düzeyde olmalı ve öğrenciyi okumaya güdülemelidir.

- **Çekici Olma:** Ders kitabı eğitim ilke ve tekniklerine uygun olmalı, öğrencinin ilgisini çekmelidir. Metinler öğrencinin seveceği türde hazırlanmalıdır. Ders kitabı basım yönüyle de çekici olmalıdır. Kısaca hem basım hem de içerik yönüyle ders kitabı ilgi çekici biçimde düzenlenmelidir.

Ders kitaplarında bulunması gereken özel ilkeler ise şöyledir (Güneş, 2002):

- **Eğitim Yönünden İlkeler:** İçeriğin seçimi, bilgilerin sunumu, tekrarlar, öğretim yöntemleri, verilen mesajların eğitici özelliği gibi ilkeler.

- **Sosyolojik Yönden İlkeler:** Derskitabı, öğrencinin içinde yaşadığı sosyolojik özellikleri yansıtmalıdır. Örneğin, öğrencinin okula gitmesi, oyun oynaması, aile ve çevredeki rolleri gibi konuların ders kitabına yansıtılması ile ilgili ilkeler.

- **Dil bilgisi Yönünden İlkeler:** Ders kitabında kullanılan metin, paragraf, cümle ve sözcüklerin uzunluğu, türü, kullanım biçimi, niteliği gibi ilkeler.

- **Basım Yönünden İlkeler:** Ders kitabının basım yönüyle renkli, resimli, çekici ve kolay taşınabilir olması oldukça önemli olmaktadır. Kitabın sayfa düzeni, öğrencinin anlama ve görme

etkinliklerine kolaylık sağlamalıdır. Harflerin büyüklüğü, başlangıçta öğrencinin rahat görebileceği büyüklükte olmalıdır. Ders kitabında kullanılan kağıtlardayaklı ve ışığı emen türden olmalıdır. Kitap, cilt yönüyle kolay açılmalı ve açıldığı zaman kapanmayacak şekilde ciltlenmiş bulunmalıdır.

Görüldüğü gibi ders kitapları eğitim, sosyolojik dil bilgisi ve basım yönüyle çeşitli özelliklere uygun olmalıdır. Bu özellikler e kitaplar için de gerekli midir? E kitaplar eğitim açısından nasıl değerlendirilmelidir? Bu konudaki araştırmalarda hangi sonuçlara ulaşılmıştır? E-kitapların eğitimde kullanılabilirliği nedir?

E-Kitap

Dokunmatik ekranlı mobil iletişim cihazlarının hızla yaygınlaşması, e-öğrenme ortamlarında içerik üretim ve yayınlama süreçlerini de etkilemektedir (Gümüş vd., 2012). E-kitaplar öğrencilerin son dönemde kullandıkları basılı ders kitaplarının bilgisayar ortamına aktarılmasıyla oluşturulmuştur. Bu kitaplar öğrenciye birçok kolaylık sunmuştur. Bunların en başında, öğrencilerin ağır okul çantalarından kurtulması gelmektedir. Tablet bilgisayarı ile okula giden öğrenci aslında tüm ders kitaplarını, bunun yanında daha yüzlerce kitabı yanında taşıyabilir hale gelmiştir.

E-kitap sözlükte (Oxford; 2012) “bir bilgisayar veya özel olarak tasarlanmış el cihaz üzerinde okunabilir bir basılı kitabın elektronik versiyonu” olarak tanımlanmaktadır. Romano (2001)isee-kitabı dijital ekranlarda elektronik dosyaların sunumu olarak tanımlamakta, statik metinler ve resimlerin yanında hareketli görüntü ve seslerin de sunulabileceğini belirtmektedir.

Yapılan araştırmalar sonunda elde edilen bilgilere göre e-kitapların basılı kitaplara göre üstün oldukları yönler bulunmaktadır. Güncelleme, taşınabilme, basım, dağıtım, erişim ve arşivleme kolaylığı ile e-kitap okumak için kullanılan yazılımların sağladığı metinsel işlemler yapabilme ve çoklu ortam desteği bu üstünlüklerin başında gelmektedir.

1. Güncellenme: E-kitaplar, içeriği oluşturan bilgilerin hızlı ve kolay biçimde güncellenmesini sağlamaktadır. Kâğıt kitapta ise içeriğin güncellenmesi ancak yeni baskıda sağlanabilmektedir. Basımlar arasında geçen süre uzadıkça okuyuculara aktarılan bilgiler daha da eskimekte, hatta gerçekliğini ve doğruluğunu yitirmektedir. Bu düşünceyle 244 yıllık geçmişiyile dünyanın en uzun süreli referans kaynağı olarak nitelendirilen Britannica Ansiklopedisinin basımı durdurulmuştur (BBC, 2012).

2. Taşınabilirlik: E-kitapların bir diğer avantajı ise kolay taşınabilir olmasıdır (Gökçearslan, 2009). Herhangi bir cihaza, cihazın ve e-kitabın kapasitesine bağlı olmak şartıyla onlarca hatta milyonlarca e-kitap yüklenebilmektedir. Bu durumda kitaplar, cihazın ağırlığı ölçüsüne indirgenebilmektedir.

E-kitapların okunabilmesi için bilgisayar, tablet, ipad, akıllı telefon ya da e-kitap okuyucu cihazlar kullanılabilir. Bu araçlardan bazıları devamlı elektrik enerjisine ihtiyaç duyarken bazıları şarj edilebilir pilleri sayesinde pil ömrü süresince kullanıcıya hareket imkânı da vermektedir. Böylece kullanıcı hareket halindeyken de okumasına devam edebilmektedir.

3. Basım, dağıtım, maliyet: Yayınevleri tarafından yapılan basım, dağıtım, yıpranmış ve dağılmış kitapların yenilenmesi için yapılan harcamaların ortadan kalkması maliyetleri azaltmaktadır (Gökçearslan, 2009). Bu maliyet farkının e-kitapların fiyatlarına da yansımaları (Soydan, 2012) ile basılı kitaplardan daha ucuz olması bir başka avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

Soydan'ın (2012) belirttiğine göre İdefix veri tabanında kayıtlı olan kitapların %40 kadarının baskısının tükendiği, e-kitap uygulamasıyla, baskısı tükenmiş olan ve yayınevleri açısından tekrar basılması ticari açıdan karlı olmayan bu tür kitapların tekrar yayımlanabilmesinin önü açılacaktır.

4. Ulaşılabilirlik: Sanal kitaplıklar sayesinde öğrenciler aradıkları kitapları daha hızlı ve kolay biçimde bulabileceklerdir. Öğrenciler ulaşım ve arşivleme kolaylığının bulunmasının (Cumaoğlud., 2013) e-kitapların avantajlı yönleri arasında bulunduğunu belirtmektedirler.

E-kitapların internet üzerinden cihazlara yüklendiği düşünüldüğünde, bunlara erişim saat ve mekândan bağımsızlaşmaktadır. İnternet ulaşım imkânı olan herhangi bir araç sayesinde ulaşım kolaydır. Öğrencilerin e-kitaplara ulaşmak için en fazla internet arama motorlarını kullandıkları (Cumaoğlud., 2013), her zaman ve her yerde çok sayıda materyale erişmesinde kolaylık sağladığı için e-kitapları tercih ettiği (Chu, 2003; Wilson, 2003; Gunter, 2005), yapılan çalışmalar sonucunda belirlenmiştir.

5. Okunabilirlik: Cumaoğlud. (2013) yaptıkları çalışma ile e-kitapların büyük oranda cihaza yüklenerek ekran üzerinden okunduğunu belirlemişlerdir. E-kitapların ekran üzerinden okunması, okumak için kullanılan cihazın kullanıcıya sağladığı ek fonksiyonların da, okumayı etkilemesine neden olmaktadır. Wilson (2003) cihazların sağladığı bu ek fonksiyonların kullanıcıların e-kitabı seçmesinde bir etken olduğunu belirlemiştir.

Güneş (2010), ekran üzerinde seçmeli ve tam okuma yapıldığını belirtmektedir. Wilson ve Landoni'nin (2001) yaptığı araştırma sonuçları kullanıcıların e-kitaplar ile araştırma ve tarama faaliyetlerini içeren seçici okuma yaptıklarını göstermektedir. Okunan metindeki kelimelerin aranarak bulunması e-kitapların tercih edilmesine (Chu, 2003) ve seçmeli okumanın daha hızlı biçimde yapılmasına olanak sağlamaktadır.

6. Metinsel İşlemler: Argan vd.'ne (2008) göre kitapların biçimsel özellikleri kitap okuma üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin; kitabın puntoları ile şekiller, resimler ve açıklayıcı bilgiler içermesi ya da okuyucunun kitap içinde bulmak istediği konu veya dizin hakkında ayrıntılı bilgiler vermesi, kitap okumayı ve anlamayı etkileyecek belirgin özelliklerdir. Kitapların biçimsel özellikleri bir kitabın dikkat çekmesini ve tercih edilmesini etkilerken, aynı zamanda okuma esnasında okuyucuya bazı olumlu veya olumsuz deneyimler yaşatabilmektedir. Örneğin, satır aralığının az olması, yazı puntolarının küçük veya çok büyük olması okumayı etkilemektedir. Bu açıdan kitabın biçimsel özellikleri, okuyucunun, okumaya yönelik tutumlarını etkileme gücüne sahiptir. E-kitaplarda biçim özellikleri kullanıcı tarafından istenilen biçimde değiştirilebilmektedir. Öztürk ve Can'ın (2013) yaptığı çalışmada elektronik kitapların sesli okuma, hareket, yazı boyutunu ayarlama gibi özelliklerinin öğrenciler tarafından bilindiği görülmektedir. Bu gibi özellikler kullanıcılara istedikleri değişiklikleri yapma özgürlüğü vererek onları okumaya motive etmekte, bunun yanında okuma gözlüğü kullanan kişilerin gözlüğe ihtiyaç duymadan okumalarını kolaylaştırmaktadır.

7. Çoklu ortam desteği: E-kitaplarda daha ayrıntılı bilgiye ya da paralel bilgilere erişim sağlayacak köprüler kullanılabilir (Stone, 2008). Bu köprüler sayesinde konu ile ilgili ayrıntılı açıklamalar ve ek bilgiler verilerek okuyucuların bireysel farklılıkları dikkate alınmış olur. Bireylere ilgi ve ihtiyaçlarına göre okuma, okuyacağı metni seçme ve elde edeceği bilgi miktarına karar verme özgürlüğü tanınmış olur.

E-kitap kullanımının sağladığı bir diğer kazanç ise bilgisayar destekli eğitimde kullanılan materyallerin kitap içine entegre edilmesi ile elde edilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının z-kitap olarak adlandırdığı bu kitaplar "Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanmış, okullarda kullanılan ders kitaplarının, PDF formatları üzerinde yazılı metinlere dokunulmadan, çoklu ortam unsurları ile zenginleştirilmiş hali" (MEB, 2011) olarak tanımlanmaktadır. E-kitapları basılı kitaplardan ayıran en önemli özellik ses, video, bağlantı, etkileşim gibi çoklu ortam unsurları içermesi ve kullanıcıyla etkileşime izin vermesidir. E-kitapların interaktif doğası öğrencilerin öğrenmelerinde yararlı olmaktadır (Grant, 2004).

8. Farklı becerilerin gelişmesi: E-kitap okuyabilmek, farklı araçları da etkin kullanabilmeyi gerektirmektedir. Bu yönüyle bireylerde teknolojik araçları kullanma becerisini geliştirmektedir.

E-kitapların eğitim ortamında kullanılmasıyla kazanılanların yanında e-kitabın kullanılmasını kısıtlayan etmenlerde bulunmaktadır. E-kitapların kullanılmasıyla karşılaşılan sınırlılıkların başında alışkanlıklar ve okuma zorluğu gelmektedir. Bunun yanında farklı konularda ve yeterli sayıda e-kitap olmaması, e-kitap okumada yardımcı ekipmana ihtiyaç duyulması, bireylerin teknolojik araçları ve yazılımları kullanmadaki beceri yetersizlikleri ve uygun hazırlanmayan e-kitaplar da kullanımı sınırlandırmaktadır.

1. Alışkanlıklar: Kitap okuma alışkanlığı kazanmış bireyler, kitabı elinde tutmaktan, sayfalarını çevirmekten, kitabın kendisine has kokusunu duymaktan da zevk alırlar. Fakat e-kitaplar söz konusu olduğunda ellerinde kitap yerine teknolojik bir araç tutmakta, sayfaları sanal olarak çevirmekte ve kitap kokusu duyamamaktadırlar. Bu alışkanlıkların karşılanamayacağını düşünen bireyler basılı kitabı e-kitaba tercih etmektedirler.

2. Okuma zorlukları: Rukancı ve Anameriç (2003) metnin uzunluğu ile orantılı olarak meydana gelen okuma zorlukları bulunduğunu ifade etmektedir. Öğrenciler e-kitapların göz sağlığına zarar vereceğini (Bodomovd., 2003; Öztürk ve Can, 2013) ve e-kitap okumanın zor olduğunu (Chu, 2003) düşünmektedirler. Bundan dolayı Gunter'in (2005) yaptığı araştırmaya katılanların %56'sı ekrandan uzun metinler okumaktan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler arasında e-kitabın en çok araştırma yapmak ve ders çalışmak, çevrim içi haber ve mesleki konularda bilgilenecek için kullanmakta olduğu, hikâye, roman ve şiir kitaplarında ise az bir oranda tercih edildiği yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur (Cumaoğlu vd., 2013). Kartal ve Pekkanlı (2011) da yabancı dil öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmalarında öğretmen adaylarının internet üzerinden en az sıklıkla çevrimiçi kitap okuduklarını belirlemişlerdir.

3. Yeterlilik: Araştırmalar yeterli sayıda ve farklı konularda e-kitap bulunamaması (Gunter, 2005) gibi nedenlerden dolayı e-kitapların tercih edilmediğini göstermektedir. E-kitapların piyasaya yeni çıkmakta olduğu düşünüldüğünde; bu, beklenen bir sonuçtur. E-kitapların ve okuyucuların yaygınlaşmasıyla bu sorun ortadan kalkacaktır.

Önder (2010), ülkemizde e-kitap üretiminin gerçekleşmediğini, yükseköğretim kurumlarının kütüphanelerinde eğitim ve araştırma faaliyetlerinde kullanılan e-kitapların

yabancı yayınevleri tarafından hazırlanan yabancı dildeki yayınlar olduğunu, bu durumun ülkemizde e-kitapların yaygınlaşması önünde engel olduğunu belirtmektedir.

4. Ek donanım ihtiyacı: Bilgisayar, tablet bilgisayar, akıllı telefon veya e-kitap okuyucu gibi bir araca sahip olmayan kişilerin e-kitapları kullanması imkânsızdır. Yardımcı ekipmana ihtiyaç duyulması ve bu ekipmanların maliyetinin fazla olması, kullanımının zor olması, kaybolması, bozulması ya da pil ömrü gibi okumayı etkileyen faktörlere neden olması (Chu, 2003; Wilson, 2003) e-kitapların yaygınlaşmasının önündeki önemli engellerdendir.

5. Bireylerin beceri düzeyleri: Bireylerin e-kitap okumak için başta teknolojik aracı ve e-kitap okuyucu programları kullanabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Araçları kullanmayı bilmeyen kişiler e-kitap okuyamamaktadır. Kitap okurken önemli yerlerin altını çizme, yazarın görüşüne karşılık yorum yazma, daha sonra kullanılmak üzere sayfayı işaretleme ya da katlama alışkanlıkları kullanıcıların basılı kitabı tercih etme nedenleri arasındadır. Bu alışkanlıklarını e-kitap okuyarak karşılayamayacakları fikri onları e-kitaplardan uzak tutmaktadır. E-kitapları okumak için kullanılan birçok program kullanıcıların bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için ek fonksiyonlar geliştirmektedir. Fakat e-kitap okumak için kullanılan programlarda belirtilen metinsel işlemlerin kullanıcılar tarafından etkin kullanılamaması (Çelik vd, 2013), birçok kullanıcının e-kitaba olumsuz yaklaşmasına ve alışkanlıklar sonucu basılı kitabı tercih etmelerine (Bodomovd., 2003; Öztürk ve Can, 2013) neden olmaktadır.

E-kitaplarda az ve öz bilgi verilebilmekte, daha fazla bilgiye ihtiyaç duyan kişiler içinse köprüler kullanılarak farklı sayfa ve dosyalara erişim sağlanabilmektedir. Birey dallanmış bir yapı içerisinde istediği miktarda bilgiye erişebilmektedir. Karadeniz'e (2006) göre de hiper metinlerin zayıf yanlarından biri ortam yapısının karmaşıklığı nedeniyle "kaybolma"nın yaşanmasıdır. Birey dallanmış bir yapı gösteren bu köprüler arasında gezinirken hangi sayfada olduğunu karıştırabilmekte, ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşmadan farklı konulara kayabilmekte yani köprüler arasında kaybolabilmektedir.

6. Uygun hazırlanmayan e-kitaplar: İngiltere Açık Öğretim Fakültesi 2002 yılından bu yana öğrencilerine çok sayıda ders kitabını e-kitap formatında dağıtmaktadır (Mutlu vd., 2006). Ülkemizde yürütülen açık öğretim sisteminde de tüm eğitim kademelerinde ders kitapları e-kitap olarak ulaşıma açılmıştır. Bu kitaplar incelendiğinde çoklu ortam öğelerinin yer almadığı, basılı kitapların PDF formatı olarak hazırlandığı görülmektedir. Coyle'un (2008) da belirttiği gibi bu e-kitaplar basılı kitabın basit bir elektronik versiyonudur ve yeterli değildir. Bu tür basılı

kitaplardan farkı olmadan hazırlanan e-kitaplar, kullanıcılarda olumsuz tutumlara neden olmaktadır. Bu yüzden öğrenciler basılı kitabı tercih etmektedir (Bodomo vd., 2003; Langston, 2003; Gregory, 2008; Woodyvd., 2010; Ongoz ve Baki, 2011).

E-Kitapların Eğitimde Kullanılabilirliği

Öztürk ve Can'ın (2013) yapmış oldukları araştırmada, e-kitapların ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğrenmelerini ve anlamalarını kolaylaştıracağı, bilgilerin hatırdaki kalıcılığını arttıracığı ile ilgili düşünceye sahip oldukları görülmektedir.

Çelik vd. (2013) yaptıkları araştırma ile öğrencilerin e-kitap okuma ile ilgili tercihlerini belirlemişlerdir. Araştırma sonunda öğrencilerin 1. tercihlerinin alışkanlıklar ve sağlık sorunları nedeniyle basılı materyalden yana olduğu, fakat ek maliyet getirmesi, taşınabilirlik ve çoklu ortam desteğinin olmaması gibi nedenlerle kullanmaktan kaçındıkları ve nadiren kullandıkları, 2. tercihlerinin gezinti kolaylığı, alışkanlıklar, oturma rahatlığı, çoklu ortam desteği nedeniyle bilgisayardan yana olduğu fakat taşınabilirlik sorunu nedeniyle kullanmadan kaçındıkları ve zaman zaman kullandıkları, 3. tercihlerinin tablet bilgisayarlar olmasına rağmen taşınabilirlik, tüm kitapların içinde olması, ek maliyet gerektirmemesi, zorunda oldukları ve çoklu ortam desteğinin olması yönleriyle tercih ettikleri, sağlık sorunları, metinsel işlemlerin etkin kullanılamaması ve alışkanlıklar nedeniyle kullanmaktan kaçındıkları fakat çoğu zaman kullandıkları ortaya çıkmıştır. Cumaoglu vd.'nin(2013) yaptıkları araştırmada, PDF formatında olan e-kitapların daha fazla kullanıldığını ve okuma için bilgisayarların tercih edildiğini belirlemişlerdir.

Yapılan bazı araştırmalar, kullanıcılar tarafından e-kitapların derslerde kullanılmasının uygun bulunduğunu göstermektedir. Aedovd.'nin (2000) yaptıkları çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin Pascal Programlama Dili'nin öğretilmesinde e-kitap kullanılarak işlenen derslerin öğretici olduğu yönünde fikir birliğinde oldukları ve öğrencilerin, öğrenmeye yönelik motivasyonlarının oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir. Simon (2001) biyoloji dersi için yaptığı çalışmada, çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin hepsinin arkadaşlarına e-kitap kullanımını tavsiye edeceklerini, %95'nin ise e-kitap kullanılan bir kursa katılmak isteyeceklerini belirtmiştir. Lin ve Lin (2009) yaptıkları çalışma ile e-kitapların okuma tutumu üzerinde etkili olduğunu belirlemişler, özellikle e-kitaplardaki öğrenene sağlanan kontrol etme ve etkileşimi uygulayabilme özelliklerinin tutumdaki olumlu değişiklikte etkili olduğunu belirtmişlerdir. DeFrancevd. (2010), niteliği yüksek elektronik-interaktif öykü kitaplarının kullanımının küçük

çocuklarda öğretim desteği yoluyla kelime hazinesinin gelişimini, öykünün anlaşılmasını, fonolojik farkındalığın kazanımını ve yoğunlaşmayı sağlayarak okuma yazmanın gelişmesini desteklediğini belirtmişlerdir. Korat (2010) yaptığı çalışma ile e-kitap okuyan öğrencilerin kelime anlamı ve kelime okuma ilerlemesinin daha iyi olduğunu bulmuştur. Maynard ve Cheyne'nin (2005) yaptıkları çalışma, ile e-kitap okuyan öğrencilerin ortaçağ tarihi ile ilgili bilgilerini, basılı kitap okuyan öğrencilere göre daha fazla geliştirdiklerini göstermektedir. Mansorvd.'nin (2012) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin %79'u ilköğretimde e-kitap kullanımını desteklemiş, %80'i ise gelecekte e-kitap kullanımına devam edilmesinin gerekli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Kelley (2011), yaptığı araştırma sonucunda e-kitapların öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiğini belirlemiştir.

Grimshaw vd. (2007) yaptıkları çalışmada öğrencilere basılı ve elektronik kitaplar okutmuşlardır. Çalışma sonucunda ulaşılan anlamlı sonuçlar, kitabın elektronik versiyonunu okuyan çocukların okumalarının uzun sürede gerçekleştiğini göstermiştir. Ayrıca kitabın elektronik ve sesli versiyonunda, okuduğunu anlama puanları yüksek çıkmıştır.

Öngöz'e (2011) göre elektronik kitaplar öğrencilerin bireysel çalışmalarına katkı sağladığı gibi diğer öğrencilerle ve öğretmenlerle iletişimlerini de artırıcı güce sahiptir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kitabın geleneksel yöntemlerle basılmaya devam edeceğini belirten Soydan (2012), e-kitap teknolojisi nedeniyle bir süre sonra basılı kitapların tıpkı plaklar gibi nostaljik anlamlar yüklenen nesnelere dönüşeceğini ileri sürmektedir. E-kitapların kullanılması ile taşıma ve arama yapmada kolaylık sağlandığı, maliyetin azaltıldığı, güncelleme olanağının bulunduğu, arşivlemenin daha kolay olduğu, elde etmek için saat ve mekân bağımsızlığının sağlandığı şüphe götürmez bir gerçektir (Chu, 2003; Gunter, 2005). Çocuklar okulda e-kitap kullanırlarsa, elektronik gelişimlere doğal biçimde alışacaklar ve baskısı yapılan kitaplara bağlılıkları daha az olacaktır (İleri, 2011).

Yapılan araştırmalar e-kitap farkındalığının oldukça düşük olduğunu göstermektedir (Chu, 2003; Abdullah ve Gibb, 2008a; Wilson ve Landoni, 2001). Bunun nedenlerinden biri de reklam ve tanıtımının yapılmamasıdır (Abdullah ve Gibb, 2008a).

Abdullah ve Gibb (2008b) yaptıkları çalışmada genişletilmiş okuma için basılı kitabın (%94) tercih edildiğini, ilgili içerik ve gerçekleri bulma için e-kitabın (%67) tercih edildiğini, seçici okumada e-kitap (%33) ve basılı kitap (%28) tercihlerinin neredeyse eşit bir dağılım

gösterdiğini belirlemiş, bu bulguların e-kitapların genişletilmiş okuma yerine araştırma ve seçici okuma için uygunluğunu kanıtladığını belirtmiştir.

Çelik vd.'nin(2013) yaptıkları araştırma e-kitaplarda ders içeriği hazırlanması sırasında dikkat edilmesi gerekenleri ortaya koymaktadır. Araştırma, videoların ilgi çekici olması, dersi özetleme ve anlamlandırmaya yardımcı olması, özellikle sayısal derslerde bir uzmanın anlattığı videoların anlamayı kolaylaştırdığı şeklinde faydalarının olduğunu ve bundan dolayı öğrencilerin ders içeriklerinde video bulunmasını daha çok tercih ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerden ders içeriklerinin uzunluğu ve yoğunluğu ile ilgili iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Birincisi ders içeriklerinin uzunluğunun daha fazla ayrıntıya ve açıklamaya yer verdiği için bazı öğrenciler tarafından beğenildiğidir. Diğer görüş ise ders içeriklerinin çok uzun ve gereksiz ayrıntılarla dolu olduğuna hatta mümkünse kısa, maddeler halinde verilmesinin daha iyi olacağı şeklindedir. Metinsel işlemler genellikle e-kitapların ve okuyucu uygulamalarının özellikleridir. Araştırmada bu özellikleri kullanan öğrenciler (n=4) arasında en çok e-kitap üzerinde notlar alma, renklendirme, altını çizme, yazı boyutunu değiştirme, arka planı değiştirme, araç ekleme gibi özellikler ön plana çıkmıştır. Öğrencilerin ders içeriklerine yönelik görüşlerinden öne çıkan bir diğer husus da konu sonu sorularıdır. Öğrenciler konu sonu sorularını bireysel çalışmalarını desteklemesi ve konuyu pekiştirmesi nedeniyle faydalı bulduklarını ancak soru sayılarının yeterli olmadığını ve artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Hazırlanan e-kitaplara bakıldığında birçoğunun sadece basılı kitapların elektronik versiyonu olduğu görülmektedir. Oysaki e-kitaplar bilgisayar destekli eğitimin sağladığı birçok imkândan yararlanmayı da beraberinde getirmektedir. Özellikle bilgisayar destekli eğitimin birçok yöntemden daha üstün olmasını sağlayan çoklu ortam destekleri e-kitaplarda da kullanılabilir. Renshaw ve Taylor (2000) uygun tasarlanmış bilgisayar destekli öğretimin, öğrencilerin üst düzey bilişsel yeteneklerini olumlu yönde etkileyebileceğini, fakat bu etkinin her öğrenci için aynı olmayacağını belirtmektedirler. Yapılan çalışmalar da bu görüşü desteklemektedir. Kibar'ın (2006) çalışmasında fen bilgisi öğretiminde yüksek etkileşimli bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. Kaya'nın (2008) çalışmasında ise, sosyal bilgiler dersinde interaktif (etkileşimli) bilgisayar destekli eğitim yöntemini kullanan grup ile bilgisayar destekli eğitim yöntemini kullanan grup arasında ilk grup lehine anlamlı fark belirlenmiştir. Tankut (2008) çalışmasında sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli eğitimin geleneksel öğretime göre daha etkili

olduğunu ortaya koymuştur. Bilgisayar destekli eğitimin etkililiğinin ortaya konduğu birçok çalışma literatürde mevcuttur. Tüm bu çalışmalar e-kitapların, öğrencileri çok boyutlu ve interaktif olma yönünde geliştirerek dijital okuryazarlığa (Gilster, 1997) hazırlayacağını ve üst düzey bilişsel becerilerini geliştireceğini düşündürmektedir.

Teknolojik gelişmeler, basılı kitapların, üretilmeye devam edilse, yavaş yavaş yerini e-kitaplara bırakacağını göstermektedir. E-kitapların birçok üstün yönü olmasına karşın hazırlanmasında belli ilkelere bağlı kalınmamasından dolayı sınırlılıklar yaşandığı da görülmektedir. E-kitap üreticilerin, uzun metinlerin ekrandan okunmasındaki zorlukları, bireylerin alışkanlıklarını ve teknolojik yeterliliklerini de dikkate alması gerekmektedir. Çoklu ortam öğeleriyle desteklenmiş, kullanıcı dostu ara yüze sahip e-kitaplar üretildikçe kullanıcıların e-kitapları daha çok tercih edileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdullah, N. ve Gibb, F. (2008a). Students' Attitudes Towards e-Books in a Scottish Higher Education Institute: Part 1, *Library Review*, 57 (8), 593–605.
- Abdullah, N. ve Gibb, F. (2008b). Students' Attitudes Towards e-Books in a Scottish Higher Education Institute: Part 2: Analysis of e-Book Usage, *Library Review*, 57 (9), 676–689.
- Aedo, I., Díaz P., Fernández, C., Martín, G. M. ve Berlanga, A (2000). Assessing the Utility of an Interactive Electronic Book for Learning the PASCAL Programming Language. *IEEE Transactions on Education*, 43(3), 403-413.
- Argan, M. T., Argan, M. ve Kurulgan, M. (2008). Kitaplara İlişkin Biçimsel Özelliklerin Okuyucu Tutumları Üzerine Etkisi. *Bilgi Dünyası*, 9 (1), 179-206.
- BBC (2012). Encyclopedia Britannica Yalnızca Dijital Olacak. <http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/03/120314_encyclopedia.shtml>. (Son Erişim: 03.09.2013).
- Bodomo, A., Lam, M. ve Lee, C (2003). Some Students Still Read Books in the 21st Century: A Study of User Preferences for Print and Electronic Libraries. *The Reading Matrix*, 3 (3), 34-49.
- Chu, H. (2003). Electronic Books: Viewpoints from Users and Potential Users. *Library HiTech*, 21 (3), 340–346.
- Coyle, K (2008). E-Reading. *Journal of Academic Librarianship*. 34 (2), 160-162.
- Cumaoğlu, G., Sacici, E ve Torun, K (2013). E-Book versus Printed Materials: Preferences of University Students. *Contemporary Educational Technology*, 4(2), 121-135.
- Çelik, E, Yıldırım, G, Yıldırım, S ve Karaman, S (2013). Mobil Cihazlarla Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin E-Ders İçeriklerine ve Mobil Cihazlara Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 97-106.

- DeFrance, N., Khasnabis, D. ve Palincsar, A. S. (2010). Reading and Technology, Peterson, P. , Baker, E. & McGaw, B. (Edt.) International Encyclopaedia of Education (Third Edition). <<http://www.sciencedirect.com/science/referenceworks/9780080448947>>. (Son Erişim: 03.09.2013).
- Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York: John Wiley&Sons, Inc.
- Gökçearslan, A. (2009). Elektronik Kitap ve Eğitime Etkisi. *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, (137-147).
- Grant, J. M. A. (2004). Are Electronic Books Effective in Teaching Young Children Reading and Comprehension? *International Journal of Instructional Media*, 31(3), 303-308
- Gregory, C. L. (2008). "But I Want a Real Book": An Investigation of Undergraduates Usage of and Attitudes to Wards Electronic Books. *Reference & User Services Quarterly*, 47(3), 266-273.
- Grimshaw, S., Dungworth, N., McKnight, C. ve Morris, A. (2007). Electronic Books: Children's Reading and Comprehension. *British Journal of Educational Technology*. 38 (4), 583-599.
- Gunter, B. (2005), Electronic Books: A Survey of Users in the UK, *Aslib Proceedings*, 57 (6), 513–522.
- Gümüş, S., Güler, C., Güler, E. ve Erorta, Ö. (2012). Mobil Cihazlar İçin Etkileşimli E-Kitap Tasarım Araçları. <<http://inet-tr.org.tr/inetconf17/bildiri/18.pdf#!>>. (Son Erişim: 03.09.2013).
- Güneş, F. (2002). Ders Kitaplarının İncelenmesi. Ankara: Ocak.
- Güneş, F. (2010). Öğrencilerde Ekran Okuma ve Ekranik Düşünme, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 1-20.
- İleri, Z. (2011). *Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Karadeniz, Ş. (2006). Öğretim Amaçlı Hiper Metin, Hiper Ortam ve Çoklu Ortamlar için Tasarım İpuçları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 12-33.
- Kartal, E. ve Pekkanlı, I. (2011). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Anadil Ve Yabancı Dilde İnternet Üzerinden Okuma Alanları ve Sıklıkları. *International Journal of Human Science*, 8(1), 1316-1326.
- Kaya, N (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İnteraktif (Etkileşimli) Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kelley, A, C. (2011). *Designing an E-book for a Fifth-Grade Classroom*. Unpublished Master Thesis. California State University.
- Kibar, Z (2006). İlköğretim Düzeyi Fen Bilgisi Öğretiminde Yüksek Etkileşimli BDÖ Yazılımlarının Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Korat, O (2010). Reading Electronic Books as a Support for Vocabulary, Story Comprehension and Word Reading in Kindergarten and First Grade, *Computers&Education*, 55, 24–31.

- Langston, M. (2003), The California State University E-Book Pilot Project: Implications For Cooperative Collection Development, *Library Collections, Acquisitions and Technical Services*, 27 (1), 19-32.
- Lin, C.-C., Lin, I.Y.-J.: E-book Flood. for Changing EFL Learners' Reading Attitudes. In: Proceedings of the 17th International Conference on Computers in Education (2009), <http://www.apsce.net/ICCE2009/pdf/C6/proceedings769-776.pdf>, (Son Erişim: 03.09.2013).
- Mansor, N., Hassanuddin, N. A. ve Abdullah, Z (2012). An Emprical Study on e-Book Usage. http://crs.phg.my/v1/participants/full_paper/AN_EMPIRICAL_STUDY_ON_EBOOK_USAGE30082012135341.docx. (Son Erişim: 03.09.2012).
- Maynard, S. ve Cheyne, E. (2005). Can Electronic Textbooks Help Childrento Learn?, *The Electronic Library*, 23 (1), 103-115.
- MEB (2011). Z-Kitap ile İlgili Ortak Çalışmalar. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/duyuruincele.php?id=9>, 03.12.2011; (Son Erişim: 03.09.2012).
- Mutlu, M. E., Beyaz Korkut, M., & Yılmaz, Ü. (2006). Ders Kitaplarının Dağıtım Amacıyla İnternetin Kullanılması: Açıköğretim e-Kitap Uygulaması Örneği. <www.bilgi.anadolu.edu.tr/yayinlar/2006/e-kitap.pdf>. (Son Erişim: 31.08.2013).
- Ongoz, S. ve Baki, A. (2011). E-book Usage of Graduate Students Studying Educational Sciences in Turkiye, *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 11 (1), Article 13. http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde37/articles/article_13.htm, (Son Erişim: 03.09.2013).
- Oxford (2012). Oxford Dictionaries. <http://oxforddictionaries.com/definition/english/e-book>; Son Erişim: 01.09.2012.
- Önder, I (2010). *Elektronik Kitap Olgusu ve Türkiye'de Durum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öngöz, S. (2011). Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olarak Elektronik Kitap. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ.
- Öztürk, E. ve Can, I. (2013). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap Okumaya İlişkin Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171, 137-153.
- Renshaw, C, E. ve Taylor, H, A (2000). The Educational Efectiveness of Computer-Based Instraction, *Computers & Geosciences*, 26, 677-682.
- Romano, F. (2001). E-books and the Challenge of Preservation, *Microform and Imaging Review*, 32(1), 13-26.
- Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2003). E-Kitap Teknolojisi ve Kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(2), 147-166.
- Simon, E. J. (2001). Electronic Textbooks: A Pilot Study of Student E-Reading Habits. <<http://www.ericjsimon.com/papers/papers/ebook.pdf>>, (Son Erişim: 03.09.2012).
- Soydan, E. (2012). E-kitap Teknolojisi ve Basılı Kitabın Geleceği. *Batman University Journal of Life Sciences*, 1(1), 389-399.

- Stone, N. (2008). The e-readerIndustry: ReplacingtheBookorEnhancingtheReader Experience?.Scroll,1(1),<<http://fdt.library.utoronto.ca/index.php/fdt/article/view/4912/1778>>. (Son Erişim: 05.09.2013).
- Tankut, Ü, S. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Wilson, R.&Landoni, M. (2001). Evaluating Electronic Textbooks: A Methodology, Researchand Advanced Technology for Digital Librairies: 5thEuropean Conference, ECDL 2001, Darmstadt, Germany, September 2001.
- Wilson, R. (2003). Ebook Readers in Higher Education. *Educational Technology&Society*, 6 (4), 8-17.
- Woody, W. D., Daniel, D. B., Baker, C. A. (2010). E-booksortextbooks: Students Prefer Textbooks. *Computers&Education*, 55, 945–948.

SUMMARY

The rapid developments in information and communication technologies to meet every day provide us with a new product. These products, designed to meet the needs of users, on the one hand facilitate people's lives, on the one hand causes aging of vehicles in daily use. In this process the increasing importance of computers, those are becoming accessible tools every minute of the day. So people perform various tasks in daily life with a computer. The many different processes such as listening to music, watching films, photographing has become done with computers without the need for tools. One of these processes is reading a book. Habit of reading a book is moving towards electronic books than paper books. Electronic books, developed for this purpose, have been used in everywhere. In our country, with the Fatih Project students are acquainted with electronic books.

Electronicbook is defined as the electronic version of the printed book. The most important factor to be different from printed books is the support of the technological tools. Thanks to this support, there are many features that cannot be the owner of the printed books and offer several benefits to students. Ease of update, can be moved, printing, distribution, access and archiving are the advantages of electronicbooks. As well as to make the textual operations such as note-taking, underline the important placesprovided by the software used to read electronicbooks. Electronic books support individual differences. They allow the changing the properties of text to format such as font, font color. Another advantage is that the multi-media support. Electronicbooks include multimedia elements such as video, sound, effect, and hypertext. Moreover, some habits, lack of different issues and a sufficient number of electronicbooks, the lack of skills of individuals to use of technological tools and software and the not proper preparation of electronic books are limits the use of electronic books. Electronic bookspreparedwithout charge printedbookscausesthenegative attitudeof user. Anotherfactor restricting the use ofelectronicbooksis difficultyin readinglong texts. To readlong texts needs tolook at the screenfor a long time. Inthis case,the eyesaretiredbecause ofdifferent factors and difficult tounderstandtext. Anotherfactor restricting the use ofelectronicbooksis auxiliary equipment is neededfor electronicbook reading. This equipment is expensive and electronicbook reading timedepends onthe battery life ofthese vehicles. There aremany studiesin the literature related to the use electronicbook in education environments. In this study, some research results obtained from relates to the use of electronicbooks in an educational environment, was evaluated.

The researches show will be positive effect onthe use of electronicbooks in an educational environment. Students prefer the computer to read electronic books. They are to find suitable to be used of electronicbooks in the course. They believe that facilitated learning and understanding. Their information is improved. Their motivations for learning and reading are increasing. Students develop reading comprehension skills. Using of electronicbooks has a positive effect on attitudes reading. Especially control and interactivity features in the electronic books are effective in positive

changes in attitudes. To read the text takes longer but reading of electronicbook allows the development of vocabulary and reading. Electronic books can contribute to students' individual work. Electronic book sincrease students' communication with other students and teachers. Reading of electronicbook suggests that higher-level cognitive skills. If electronicbooks are used, students will adapt to technological developments more comfortable. Teachers support the use of electronic books in education.

At the end of the study, some suggestions were presented to the electronicbook manufacturers. To elimination of the difficulty in reading long text on the screen should be done work. Habits and technological competence of individuals should be taken into account to. Electronicbooks should be supported by multimedia items. With user-friendly interfaces for electronicbooks should be produced. Electronicbooks must be produced several and in different disciplines. These principles will ensure that the more preferred electronicbooks by users.